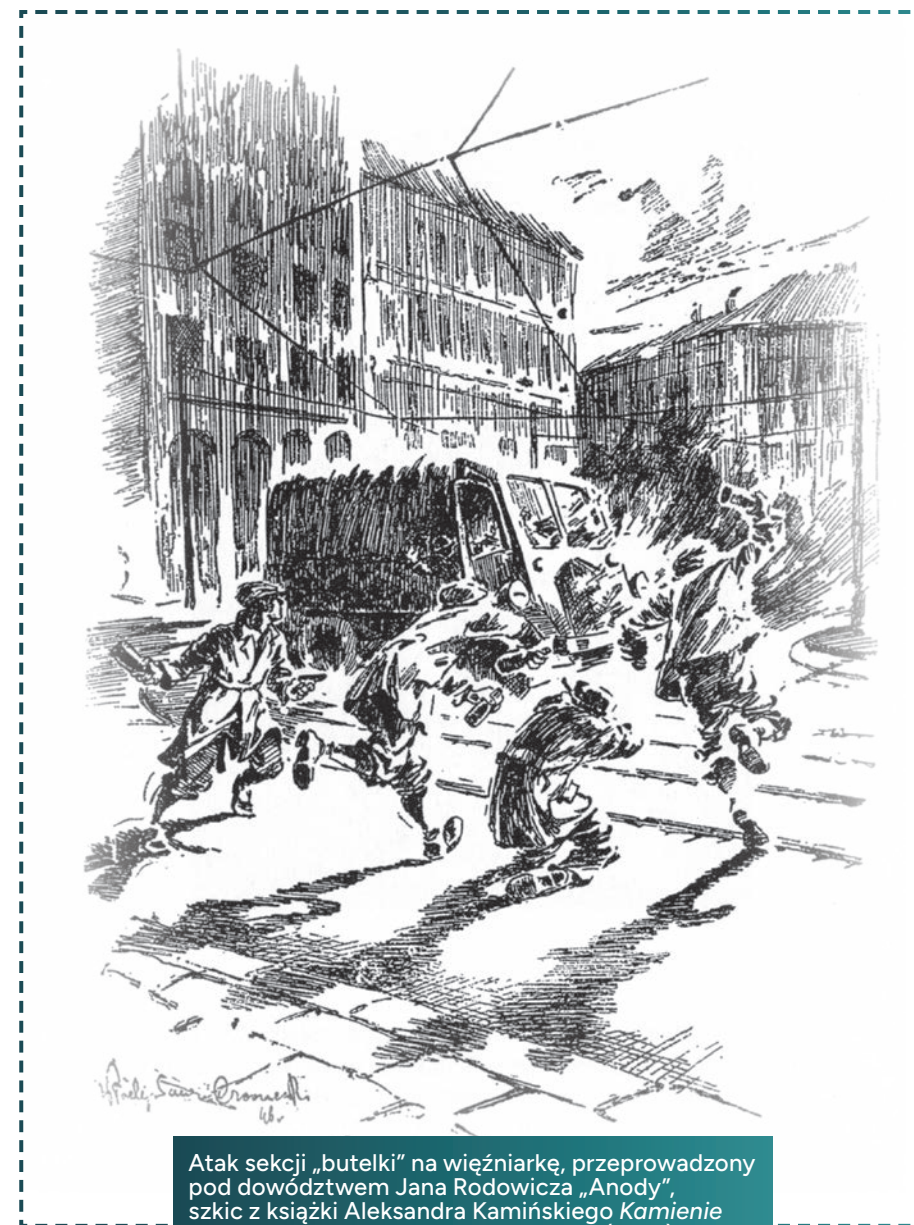




Na 24 planszach wystawy przedstawiono 18 akcji wykonanych przez oddziały Kedywu Komendy Głównej oraz Okręgu Warszawskiego, przypomniano rolę kobiet w oddziałach dywersji, udział jednostek Kedywu w Powstaniu Warszawskim, a także tragiczny los żołnierzy Kierownictwa Dywersji represjonowanych przez władze komunistyczne za ich patriotyczną i ofiarną działalność w okresie okupacji niemieckiej oraz działalność w konspiracji antykomunistycznej.

Wystawa obejmuje jedynie warszawski wycinek

działalności bojowej oddziałów Kedywu AK. Dorobek walki bieżącej prowadzonej przez Kedyw AK i poprzedzających go struktur Związku Walki Zbrojnej na terenie całej okupowanej Polski to około 700 wykolejonych transportów, 40 wysadzonych mostów, 4 tys. zniszczonych samochodów, 120 spalonych magazynów, 19 tys. uszkodzonych wagonów kolejowych, blisko 6 tys. zamachów na funkcjonariuszy niemieckiego aparatu władzy, 25 tys. działań sabotażowych.



Atak sekcji „butelki” na więźniarkę, przeprowadzony pod dowództwem Jana Rodowicza „Anody”, szkic z książki Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*, rys. Władysław Czarnecki (AAN)



KEDYW

MIECZ I TARCZA

ARMII KRAJOWEJ

W W A R S Z A W I E

**80. ROCZNICA UTWORZENIA
KIEROWNICTWA DYWERSJI ARMII KRAJOWEJ**



INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Warszawie



ARCHIWA
PAŃSTWOWE
ARCHIWUM AKT NOWYCH



WOJSKOWE
BIURO HISTORYCZNE
Im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego



Grupa żołnierzy Kolegium „A” Kedywu OW AK na Woli. Od lewej: Włodzimierz Denkowski „Kostek”, Lech Zubrzycki „Lech”, Jan Bagiński „Socha”, Zygmunt Siennicki w/ Sieliński „Bor”, pod nimi Czesław Kraśniewski „Kryst” (Muzeum Powstania Warszawskiego)



Jan Wróblewski „Zabawa” podczas konspiracyjnych ćwiczeń ze strzelania w okolicach miejscowości Dębe Wielkie, maj 1944 r. (AAN)



Stanisław Sikorski „Bolek” i Zbigniew Goliński „Zbyszek” podczas konspiracyjnych ćwiczeń ze strzelania w okolicach miejscowości Pustelnik, maj 1944 r. (AAN)



Dowódca Kierownictwa Dywersji KG AK płk August Emil Fieldorf „Nil” (CAW WBH)



Józef Rybicki „Andrzej” po zdobyciu Komendy Policji przy Krakowskim Przedmieściu, Warszawa, 23 sierpnia 1944 r. (BUW)

Pptk Jan Mazurkiewicz „Radosław” z adiutantem por. Stanisławem Wierzyńskim „Klara” na przyczółku czerniakowskim, Warszawa, wrzesień 1944 r. (AAN)

Kierownictwo Dywersji AK (Kedyw) zostało powołane przez gen. Stefana Roweckiego „Grotę” rozkazem z 22 stycznia 1943 r. o „uporządkowaniu odcinka walki czynnej”. Scalono wówczas w jednym pionie walki bieżącej różne organizacje i komórki, m.in. Związek Odwetu, Wydzieloną Organizację Dywersyjną „Wachlarz”, Organizację Specjalnych Akcji Bojowych „Osa”. Kedyw zajmował się prowadzeniem działań partyzanckich, akcji sabotażowo-dywersyjnych, wywiadem, szkoleniem kadr dowódczych i żołnierzy oraz produkcją broni i materiałów wybuchowych.

Jan Rodowicz „Anoda” z materiałami wybuchowymi przed akcją pod Rogoźnem, kwiecień 1944 r. (AAN)



Kierownictwo Dywersji działało na poziomie Komendy Głównej oraz na szczeblach obszarów, okręgów i obwodów Armii Krajowej. Pierwszym dowódcą Kedywu był płk August Emil Fieldorf „Nil”, a po 1 lutego 1944 r. zastąpił go pptk Jan Mazurkiewicz „Radosław”.



Żołnierze batalionu „Parasol” po wyjściu z kanału na ul. Wareckiej. Od lewej stoją: N.N. sanitariuszka, Maria Stypułkowska-Chojcka „Kama”, po prawej ranny Krzysztof Palester „Krzych” (fot. Joachim Joachimczyk/ Muzeum Powstania Warszawskiego)

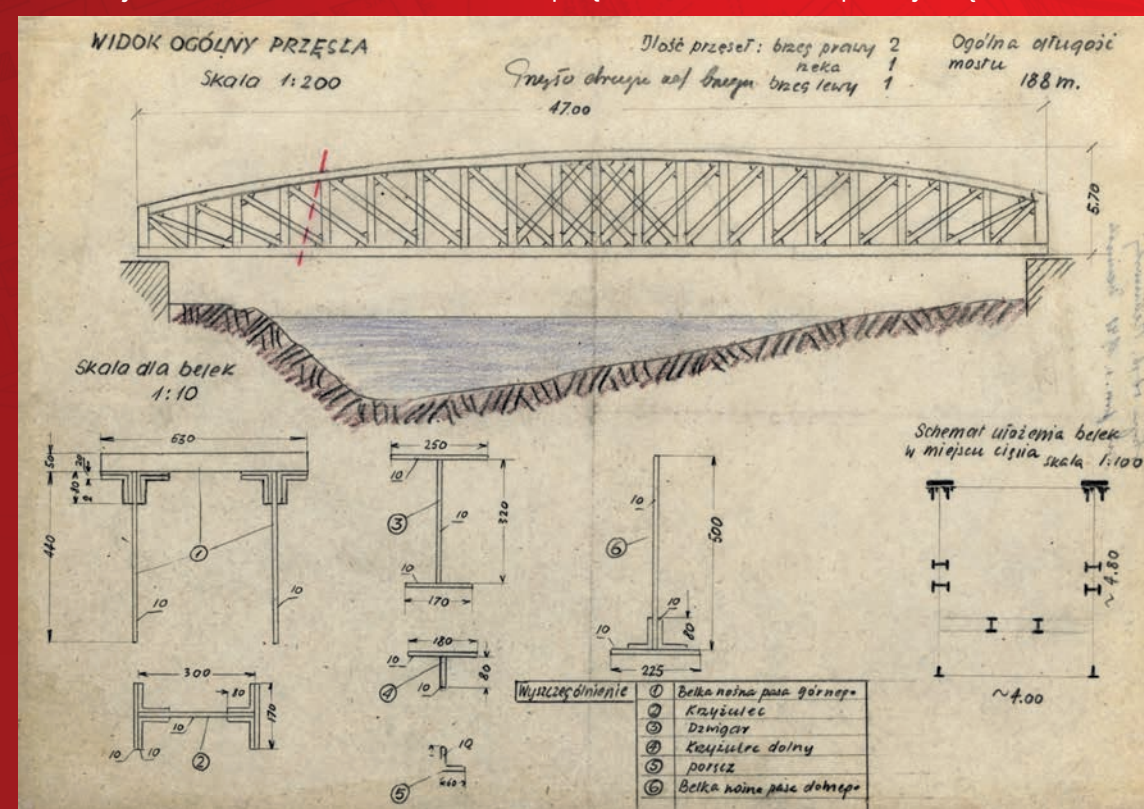
Kedyw KG AK miał kilka dyspozycyjnych oddziałów: „Osa-Kosa 30” – przeznaczony do wykonywania operacji specjalnych zleconych przez dowódcę AK; „Motor 30”-„Sztuka 90”-„Deska 81” oraz „Zośka” – do działań dywersyjnych; „Agat 30”-„Pegaz 81”-„Parasol 53” – do zwalczania niemieckiego aparatu represji; „Anatol”-„Lilpop”-„Miotła” – skierowane do walki z agenturą przeciwnika; „Dysk” – Dywersja i Sabotaż Kobiąt. W szczytowym momencie rozbudowy, w lipcu 1944 r., służyło w nich około 1500 żołnierzy.



Stefan Smarzyński „Balon” i Kazimierz Skrobik „Strażak” – uczestnicy akcji z oddziału „Kosa 30” przy ul. Senatorskiej, Warszawa 1957 r. (zbiory J. Persy)

Poza oddziałami Kedywu KG AK w Warszawie istniały jeszcze jednostki podległe dowództwu Okręgu Warszawskiego: Kolegium „A”, „B” i oddział kobiecy. Ich liczebność w połowie 1944 r. wynosiła 265–285 żołnierzy. Wzmacniały je obwodowe miejskie oddziały dywersji bojowej w sile 450–510 żołnierzy oraz oddziały z Obwodu Warszawa-powiat (kryptonim „Obroża”) liczące 344–400 ludzi. Dowódcami warszawskiego Kedywu byli kpt. Jerzy Lewiński „Chuchro”, a od połowy listopada 1943 r. ppor. Józef Roman Rybicki „Andrzej”.

Szkic akcji „Jula-Południe” z 6 kwietnia 1944 r. – przęsto mostu na Wiśloku pod Tryńczyą (CAW WBH)



Kazimierz Łukasik „Burza” (z prawej) i Stanisław Dąbrowski „Cyklon” – drugi wykonawca akcji (AAN)